

Cesta k Slncu a k Mesiacu

Boli dvaja mladí ľudia a mali sa radi. Ona bola ako holubička, on ako sokolík. Ona Hanuška, on Janičok. Hanuška nič si z toho nerobila, že jej otec bol bohatý zeman a Jankov otec len chudobný bača; trebárs jej Janík nič nemal, len či bol šuhaj šumný! Ale Čože predsa riekne jej otec?

Raz ti milý Janko výstroji sa pekne-šumne a ide k zemanovi Hanušku pýtať za ženu. Zeman ho vypočúval, ako čo by nič nebolo vo veci; ale potom mu takto riekol:

„Počuj, Janík! Keď ty chceš moju dievku mať, id' skôr spýtať sa Slnca, prečo nesvieti a nehreje v noci ako vo dne, a Mesiaca, prečo nesvieti vo dne ako v noci a nehreje. Keď mi donesieš vývod o tom, dám ti moju jedinicu i všetko bohatstvo.“

Keď to Janko počul, potiahol si Širák dvoma prsty nad ucho, odobral sa od svojej Hanušky a dal sa na Cestu k Slncu.

Na ceste prišiel raz k večeru do osamotnelého zámku a tu prosil o nocľah. Dali mu ho a pozvali ho aj k večeri a takto pri stole pustili sa s ním aj do rozprávky, kto je, čo je zaňho a kde ide. Keď im riekol že ide k Slncu a Mesiacu, prosil ho gazda, aby nezabudol opýtať sa Slnca, prečo im tam na dvore najpeknejšia hruška už od rokov nerodí, čo predtým také zdravé ovocie rodievala, že až omladal, kto z neho jedol. Janko mu to vďačne prisľúbil a ráno šiel ďalej.

Šiel zase cez hory doly, rovne a lesy, až prišiel do jednej dediny, kde bola veľká tvrdza o vodu. Keď tu počuli, že Janko ide k Slncu a k Mesiacu, prosili ho, aby vyspýtal sa Slnca, prečo ich jediná studňa vody im nedáva, keď predtým pre všetkých postačovala. Janko sľúbil, že keď jedno, vykoná aj druhé a šiel zase ďalej.

Voľakedy, voľakedy dostal sa už potom aj k tomu Slncu. Keď k nemu prichádzal, bolo priam na východe.

„Hej, čakaj, mám voľač spýtať sa ťa!“ volal Janko na Slnce.

„No, chytréže pod', veď ja musím ešte dnes celý svet obchodiť!“ odpovedalo Slnce.

Janko pomkol kone a mal čas, kým nevznieslo sa dohora. Tu ale, kde by ho vari mohol rukou dočiahnuť, postavil sa pred ním a spýtal sa:

„Prečo ty, Slnce, nehreješ a nesvietiš v noci ako vo dne?“

„Keby ja hrialo a svietilo v noci ako vo dne, musela by zem vyhoriť!“ odpovedalo Slnce a dvíhalo sa dohora.

„A tá hruška, a tá studňa?“ začal Janko ďalej. Ale Slnce mu už len zvolalo:

„To ti povie môj brat Mesiačik!“ a šlo. Nemeškalo sa to ani za mak; bolo už nad horami.

Ani Jankovi nezbývalo inšie, len hajda ďalej. Šiel, Šiel, až stretol sa s Mesiačikom.

„Hej, Mesiačik, čakaj! Mám dač spýtať sa ťa!“ volal naň Janík.

„Nuž chytro vrav! Svet ma čaká!“ odpovedal Mesiačik a pozastavil sa.

„Prečo ty, Mesiačik, nesvietiš vo dne ako v noci, prečo ty nehreješ?“ pýtal sa Janko.

„Keby ja svietil vo dne ako v noci, nebolo by úrody. – Ja nehrejem, ale zemi rosu dávam, aby bolo božieho požehnanie,“ povedal Mesiac a chcel ďalej. Janko ho ale zadržal ešte a vypytoval sa, prečo tam a tam v tom zámku hruška nerodí, ako rodievala.

„Pokým najstaršia gazdova dievka pannou bola, hruška rodievala. Čo som ale videl, že pod ňou svoje dieťa zakopala, hruška nerodí. Nech dieťa vykopú, pekne pochovajú, panne hlavu zavijú a hruška bude rodiť,“ povedal Mesiačik a chcel poberať sa ďalej. – Ešte ho Janko zadržal a vyzvedal sa, prečo tam v tej dedine nemajú vody, keď predtým nadostač mávali, a to dobrej, sladkej.

„To je preto, že tam, kde voda vyvierá, križia leží a pod tou križlou jest žaba veľiká, ktorá naveky vodu múti a špatí. Nech križlu vylomia, žabu zabijú, budú mať vody dobrej a sladkej nadostač, ako prv mávali.“

Po týchto slovách poponáhľal sa Mesiačik ďalej. Janko ho viac ani nezdržoval. Vedel, čo vedieť mal. „obral sa a šiel vo meno božie naspäť domov.“

Keď ho ľudia zazreli tam pri tej dedine, kde to tej vody nebolo, vybiehali mu naproti a každé už len to prezvedalo sa, ako, Čo je s tou vodou a kedy by napili sa jej hoc len raz ešte takej dobrej a sladkej, ako prv pili. Janko ich viedol pravo ku studni a rozpovedal im všetko, čo robíť majú. Vykasali rukávy, podkasali kolena a prichytili sa do roboty. Vyčistili studňu a na dno a tam ti našli pod tvrdou križlou ukrytú žabu, ktorá im vodu odberala a kalila. Ako ju zabili, naplnila sa studňa vodou tak čistou a sladkou ako dakedy. Hej, čiže ti tí strebali ani dúhy! Janka ale obdarovali, že mal s čím uberať sa ďalej.

Prišiel aj do toho druhého zámku, kde gazda hneď vzal ho pred seba, čo mu za vývod nesie o tej hruške.

„Čo len vývod, ten viem,“ hovorí Janko. „Ale neviem, ako bude páčiť sa vám, čo mne Mesiačik zjavil. Veď to pokým vaša dievka pannou bola, nuž hruška rodila; čo ale vaša dievka svoj zelený vienok prehrala a dieťa pod hrušku zahrabala, hruška nerodí. Ani vám tá rodiť nebude, kým to dieťa nevykopete, pekne nepochováte a dievku vašu nezavijete.“

Gazda dal z koreňov hrušky zem odpratať a tam medzi koreňmi dieťa! To pekne pochovali a dievku začepčili. Hneď hruška začala pučiť a prevkitať na nový obrôd. Janka obdarovali a navyše toho dali mu ešte aj koníka mladého a bystrého, ako tátošika, na ktorom hrdo doniesol sa domov.

Hanuška si podskočila od radosti, keď vrátil sa jej Šuhaj. Ale otec nehol tomu rád. On si myslel, že Janka Slnce tam na žúžol' spáli. A tu ti Janko postavil sa pred ním zdravý ako buk a múdrejší ako ktokoľvek druhý. Vedel povedať, prečo nesvieti a nehreje Slnce v noci ako vo dne

a prečo Mesiac nehreje a nesvieti vo dne ako v noci. Ba veru priniesol sebou aj bohatstva, viac ako zeman mal na celom svojom bydle, a k tomu konika, bystrého ani tátošika.

Hanuška už teraz ani na krok neodstúpila od svojho Janíka. A čože už mal otec rieknúť? Najlepšie neriekol nič, len to:

„Staň sa božia vôľa!“

Vystrojili hneď aj svadbu. Hej, a bolaže to za svadba! Bolože to za veselie! Kaše s medom bolo toľko, že až pretekalo, a muziky, že až hory ozývali sa!